

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Działanie na rzecz przyszłości bez azbestu: europejskie podejście do kwestii zagrożeń dla zdrowia związanych z azbestem«”

(COM(2022) 488 final)

„Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę 2009/148/WE w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy”

(COM(2022) 489 final – 2022/0298 (COD))

(2023/C 100/18)

Sprawozdawczyni: **Ellen NYGREN**

Wniosek o konsultację	Parlament Europejski, 6.10.2022 Rada Unii Europejskiej, 7.10.2022
Podstawa prawna	Art. 153 ust. 2 lit. b) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia przez sekcję	23.11.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	15.12.2022
Sesja plenarna nr	574
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	155/9/49

1. Streszczenie i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) z zadowoleniem przyjmuje dążenie Komisji do ograniczenia zachorowalności na raka oraz konkretne wysiłki na rzecz ograniczenia do minimum narażenia na działanie azbestu w miejscu pracy.

1.2. Naukowcy ustalili, że żaden poziom narażenia nie może zostać uznany za całkowicie bezpieczny z punktu widzenia ryzyka zachorowania na nowotwór. W związku z tym EKES, podobnie jak Parlament Europejski, zaleca, by wartość dopuszczalna narażenia na działanie azbestu określona w dyrektywie w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy została ostatecznie ustalona na poziomie niższym niż obecnie zaproponowany przez Komisję, oraz aby w tym celu opracować plan działania obejmujący środki uzupełniające obecne propozycje i zapewniający wsparcie finansowe przedsiębiorstwom i regionom, które tego potrzebują, aby osiągnąć wyznaczone cele.

1.3. EKES zaleca rozpoczęcie kompleksowej kampanii informacyjnej skierowanej do ogółu społeczeństwa na temat azbestu i związanych z nim śmiertelnych zagrożeń. Ponadto wszyscy pracownicy, którzy mogą być narażeni na działanie azbestu, powinni zostać przeszkoleni albo w ich języku ojczystym, albo w innym języku, którym biegle się posługują.

1.4. EKES zaleca, by wszyscy pracownicy, w przypadku których podejrzewa się, że zostali narażeni na działanie azbestu, podlegali kontroli oraz by przy zmianie pracy towarzyszył im rejestr lub paszport zawierający informacje o tym narażeniu, pozwalający monitorować ich stan zdrowia.

1.5. Aby skutecznie przeciwdziałać zagrożeniom związanym z azbestem, konieczna jest międzynarodowa współpraca regulacyjna. EKES kładzie szczególny nacisk na konwencję nr 162 Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz konwencję rotterdamską. Negocjując je i wdrażając, Unia Europejska i jej państwa członkowskie powinny odgrywać aktywną i kluczową rolę w zachęcaniu do bardziej korzystnych zmian we wszystkich krajach świata i w międzynarodowych

łańcuchach handlowych. Umowy o wolnym handlu zawarte przez Unię Europejską z państwami trzecimi lub innymi regionami świata powinny zawierać przepis wymagający wzmoczonych wysiłków na rzecz zakazania stosowania azbestu i ograniczenia jego szkodliwych skutków we wszystkich krajach na całym świecie. EKES wzywa Unię Europejską i jej państwa członkowskie do intensywnych starań, by stosowanie azbestu zostało objęte zakazem na szczeblu międzynarodowym i by pracownikom zmuszonym do kontaktu z już zastosowanym azbestem zapewnić ochronę, na przykład w budynkach poddawanych renowacji i rozbiórce lub w ramach gospodarowania odpadami.

2. Kontekst i uwagi ogólne

2.1. Zakaz stosowania azbestu w Unii Europejskiej

2.1.1. Azbest jest substancją niebezpieczną, która powoduje choroby nowotworowe. Ten fakt jest znany od dziesięcioleci. Ponad 40 lat temu Unia Europejska podjęła kroki mające na celu ograniczenie, a następnie zakazanie wszelkiego stosowania tego materiału. W 1999 r. wprowadziła zakaz stosowania wszystkich rodzajów włókien azbestu. Zakaz wszedł w pełni w życie w 2005 r. i ma zastosowanie zarówno do towarów produkowanych w Unii Europejskiej, jak i do niej przywożonych. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/148/WE ⁽¹⁾ skodyfikowała dotychczasowe zasady ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy.

2.1.2. Ze względu na to, że w sektorze budowlanym azbestu używano przez stosunkowo długi czas, występuje on wciąż w wielu budynkach. W zależności od rodzaju prac, którym budynki podlegają, substancje niebezpieczne aktywują się podczas renowacji lub rozbiórki. Azbest występuje również w innych sektorach, takich jak górnictwo i przemysł wydobywczy, gospodarowanie odpadami czy konserwacja pojazdów. Pomimo obowiązującego obecnie zakazu stosowania nowego azbestu wiele prac wiąże się nadal z narażeniem na jego działanie. Oficjalne statystyki obejmują pracowników, których ten problem dotyczy, ale statystyki Unii Europejskiej i państw członkowskich mają lukę, gdyż obywatele państw trzecich nadal nie zawsze są w nich uwzględniani. Komisja uznaje, że dyrektywa z 2009 r. w sprawie ochrony pracowników przed narażeniem na działanie azbestu pozostaje w dużej mierze adekwatna, ale proponuje jej aktualizację zgodnie z najnowszym stanem wiedzy naukowej.

2.1.3. EKES przyjął dwie opinie dotyczące kwestii azbestu: „UE bez azbestu” (CCMI/130) ⁽²⁾ oraz „Praca z azbestem w ramach termomodernizacji” (CCMI/166) ⁽³⁾. Uważa, że „priorytetem Unii Europejskiej powinno być całkowite usunięcie produktów zawierających azbest oraz usunięcie azbestu ze wszystkich miejsc, w których został zastosowany”, oraz „zachęca UE do współpracy z partnerami społecznymi i innymi zainteresowanymi stronami na szczeblu europejskim, krajowym i regionalnym w celu opracowania planów działania w zakresie usuwania azbestu i gospodarowania nim oraz wymiany doświadczeń w tym względzie”. Jednak w obecnych okolicznościach nadal trudno jest szybko osiągnąć cel, jakim jest całkowita eliminacja azbestu. Dlatego też w niektórych państwach członkowskich lub regionach Unii decydenci wybrali strategię ograniczania ryzyka związanego z azbestem.

2.1.4. W swoim obecnym wniosku Komisja zaleca obniżenie technicznej wartości dopuszczalnej dla azbestu w otaczającym powietrzu z 0,1 włókna na centymetr sześcienny (f/cm^3) do maksymalnie 0,01 włókna f/cm^3 mierzonej jako średnia ważona w przeliczeniu na ośmiogodzinny okres odniesienia (TWA).

2.2. Ambitne dążenia Unii Europejskiej w zakresie walki z rakiem

2.2.1. Przedstawiony w 2021 r. europejski plan walki z rakiem jest inicjatywą mającą na celu zwalczanie choroby nowotworowej w oparciu o wielorakie podejścia. EKES z zadowoleniem przyjął w opinii SOC/677 ⁽⁴⁾ fakt, że istotną częścią tego planu jest profilaktyka pierwotna nowotworów. Zgodnie z tym podejściem należy uznać, że skuteczne byłoby przyjęcie środków mających na celu zwalczanie narażenia na działanie azbestu, co jest już dobrze znanym zagadnieniem, zważywszy, że takie wysiłki zmniejszają ryzyko wystąpienia dodatkowych przypadków raka, a obecne badania naukowe dowiodły już, że to narażenie należy do głównych przyczyn choroby nowotworowej związanej ze środowiskiem pracy. Ponieważ czynniki ryzyka międzybłoniaka są wieloprzyczynowe (np. nanowłókna oprócz azbestu), EKES proponuje, by osoby narażone na kontakt z azbestem w czasie pracy otrzymywały dokument poświadczający to narażenie.

⁽¹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/148/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz.U. L 330 z 16.12.2009, s. 28).

⁽²⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „UE bez azbestu” (Dz.U. C 251 z 31.7.2015, s. 13).

⁽³⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Praca z azbestem w ramach termomodernizacji” (opinia z inicjatywy własnej) (Dz.U. C 240 z 16.7.2019, s. 15).

⁽⁴⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Europejski plan walki z rakiem (Dz.U. C 97 z 28.2.2022, s. 17).

2.2.2. W tym kontekście należy podkreślić, że każdy – nawet nie będąc pracownikiem – może być narażony na działanie azbestu, na przykład, gdy znajdzie się w pobliżu miejsca renowacji lub rozbiórki budynku. Narażenie to może również dotyczyć osób, które przystępując do remontu mieszkania, nie mają wiedzy ani świadomości na temat związanego z tym ryzyka. Ponadto azbest może uwalniać się w systemie wentylacji, narażając tym samym osoby, które nie są tego świadome. W związku z tym EKES zaleca informowanie opinii publicznej wszelkimi możliwymi kanałami, w tym za pośrednictwem mediów, na których spoczywa w tym kontekście duża odpowiedzialność.

2.3. Uwagi ogólne

2.3.1. EKES popiera ambitne dążenie Komisji do walki z rakiem z zastosowaniem zróżnicowanych metod. Ograniczenie ryzyka narażenia na działanie azbestu jest konkretnym krokiem naprzód, by zmniejszyć liczbę przypadków zachorowań na nowotwory. Mamy rozległą wiedzę naukową na temat zagrożeń związanych z azbestem i bezpośredniego związku między narażeniem na jego działanie a chorobą nowotworową. Na podstawie najnowszej wiedzy naukowej w tej dziedzinie zgromadzonej przez Komisję proponuje się obecnie odpowiednią aktualizację ram prawnych.

2.3.2. Każdy przypadek choroby nowotworowej obciąża daną społeczność kosztami, a także wywołuje cierpienie jednostek i pociąga za sobą straty. Znaczej liczby przypadków tej choroby można uniknąć, ograniczając narażenie na działanie azbestu w miejscu pracy. Dlatego też EKES zwraca się do wszystkich zainteresowanych stron, by dołożyły wszelkich starań w celu przeciwdziałania temu narażeniu. Ten wymóg dotyczy w szczególności działań mających na celu ochronę pracowników narażonych w ten sposób w miejscu pracy, a także inicjatyw na rzecz ogólnego upowszechniania wiedzy w tej dziedzinie i zwiększenia świadomości ogółu społeczeństwa na temat zagrożeń związanych z azbestem.

3. Uwagi szczegółowe

3.1. Najbardziej ambitnym środkiem, który Unia Europejska może przedsięwziąć podczas przeglądu dyrektywy, jest obniżenie technicznej wartości tolerowanej dotyczącej ilości włókien azbestu w otaczającym powietrzu. EKES docenia inicjatywę Komisji i uważa ją za dobrą podstawę do stopniowego dążenia do zerowej tolerancji dla narażenia na działanie azbestu w czasie pracy.

3.1.1. Komisja proponuje zmianę art. 8 w celu obniżenia dopuszczalnej wartości z 0,1 włókna na cm^3 jako średniej ważonej w przeliczeniu na ośmiogodzinny okres odniesienia (TWA). Dyrektywa stanowi ponadto, że narażenie pracowników w miejscu pracy na działanie pyłu z azbestu lub materiałów go zawierających zostanie ograniczone do minimum, a w każdym razie – do najniższego poziomu, który jest możliwy z technicznego punktu widzenia, poniżej wartości dopuszczalnej określonej w art. 8. W związku z tym EKES przypomina, że partnerzy społeczni mogą zrobić więcej niż tylko przestrzegać nowej wartości dopuszczalnej, która będzie miała zastosowanie na mocy dyrektywy, i podjąć odpowiednie działania, by jeszcze ograniczyć obecność włókien azbestu w miejscu pracy.

3.1.2. Według Międzynarodowej Komisji ds. Ochrony Zdrowia Pracowników (ICOH) żaden poziom narażenia nie może zostać uznany za całkowicie bezpieczny z punktu widzenia zachorowania na nowotwór. Podczas wysłuchania, które odbyło się w EKES-ie 31 października 2022 r., prof. Jukka Takala zaznaczył, że każdego roku około 90 370 osób umiera w UE z powodu zachowania na nowotwory azbestozależne, co wskazuje na potrzebę obniżenia dopuszczalnej wartości narażenia. W związku z tym EKES jest zdania, że Unia Europejska powinna pójść o krok dalej niż pułap zaproponowany przez Komisję i że ostatecznie, po rozsądnym okresie przejściowym, przyjęta techniczna wartość dopuszczalna powinna wynosić 0,001 włókien na cm^3 . Aby osiągnąć ten cel, należy opracować plan działania wraz z propozycjami środków, w tym środków finansowych, mających na celu wsparcie przedsiębiorstw i regionów, które potrzebują takich rozwiązań, aby osiągnąć wyznaczone cele.

3.2. Przed rozpoczęciem prac renowacyjnych lub rozbiórkowych przedsiębiorca budowlany musi sporządzić wykaz materiałów, które mogą zawierać azbest. W tym celu konieczne jest, by miał dostęp do źródeł informacji związanych z właścicielem danej nieruchomości, pochodzących z innych kanałów lub z kontroli danego budynku. EKES zaleca utworzenie rejestrów w celu gromadzenia danych dotyczących budynków, począwszy od budynków poddawanych renowacji, który stopniowo obejmowałby wszystkie budynki. Państwa członkowskie powinny nadawać tym informacjom wspólnie uzgodnioną w Unii Europejskiej strukturę, tak aby można było uzyskać porównywalne dane w celu określenia, które miejsca zawierają azbest (kraj/miejscowość/funkcjonalność budynku/części budynku), w jakich ilościach (przybliżone formy azbestu i ilość na metr kwadratowy) itp. Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy (EU-OSHA) mogłaby zostać poproszona o wniesienie wkładu w opracowanie zharmonizowanych ram regulacyjnych dla tego rejestru budynków.

3.3. Ważną kwestią jest szkolenie pracowników, którzy mogą być narażeni na działanie azbestu. EKES podkreśla, że niezwykle ważne jest, aby szkolenie to odbywało się w ich języku ojczystym lub w innym języku, którym posługują się biele, również wtedy, gdy pochodzą z kraju innego niż kraj, w którym pracują, a zatem mają jedynie słabą znajomość języka kraju przyjmującego. Dotyczy to zarówno obywateli UE, jak i pracowników z państw trzecich

3.4. EKES zaleca również szersze rozpowszechnianie wśród ogółu społeczeństwa informacji na temat azbestu i związanych z nim zagrożeń w celu zwiększenia świadomości na ten temat zarówno wśród pracowników, jak i wykonawców robót, które mogą wiązać się z narażeniem na kontakt z azbestem, a także wśród osób i organów publicznych, które nie posiadają szczegółowej wiedzy w tej dziedzinie. EKES wzywa Komisję, by we współpracy z państwami członkowskimi, partnerami społecznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego zainteresowanymi tą tematyką opracowała kampanię informacyjną na temat azbestu i związanych z nim śmiertelnych zagrożeń. Komitet mógłby odgrywać rolę platformy na potrzeby międzynarodowej konferencji mającej na celu podniesienie świadomości na temat tego materiału, jego szkodliwych skutków i sposobów ochrony przed nim.

3.5. Służby medycyny pracy mają obowiązek przeprowadzania badań zdolności do pracy (wstępnych, okresowych i końcowych) pracowników narażonych na działanie azbestu, a zaświadczenia te przedstawia się pracodawcy. Po zakończeniu narażenia na działanie azbestu wynik końcowego badania przedstawiany jest zarówno pracodawcy, jak i pracownikowi, wraz ze specjalną dokumentacją, rejestrów lub paszportem zawierającym informacje na temat narażenia na działanie azbestu i towarzyszącym pracownikowi przez cały okres jego życia, tak aby można było monitorować jego stan zdrowia i stwierdzić, w stosownych przypadkach, że cierpi on na chorobę zawodową i ewentualne późne skutki narażenia na działanie azbestu. Informacje te należy przekazać zarówno pracodawcy, jak i pracownikowi. Przepisy te powinny również obejmować pracowników nieposiadających dokumentów i pracowników migrujących. Informacje te są także przekazywane pracownikowi, aby mógł je przedstawić podczas wszystkich dalszych badań medycznych w celu zapewnienia dożywotniego monitorowania ewentualnych późnych skutków narażenia na działanie azbestu. EKES apeluje do UE i państw członkowskich o ułatwienie dostępu do usług opieki zdrowotnej wyspecjalizowanych w tej dziedzinie.

3.6. Ubezpieczenie z tytułu chorób zawodowych musi obejmować choroby wynikające z narażenia na działanie azbestu. EKES zaleca, by w przypadku nowotworów, które wystąpiły po podejrzeniu narażenia na działanie azbestu, Unia Europejska i państwa członkowskie w chwili podejmowania decyzji o przyznaniu prawa do odszkodowania z tytułu ubezpieczenia od chorób zawodowych przewidziały domniemanie, że rzeczywiście istnieje korelacja między tym narażeniem a chorobą, zważywszy, że istnieją liczne i solidne dowody naukowe na ten związek. Powinno się ustanowić międzynarodowy fundusz solidarności w celu zagwarantowania prawa do odszkodowania.

3.7. Zaleca się, aby państwa członkowskie współpracowały za pośrednictwem swoich inspektorów pracy w celu sprawdzenia, czy zapewniono odpowiednie szkolenia pracownikom zagrożonym narażeniem na działanie azbestu w budownictwie, górnictwie i przemyśle wydobywczym, transporcie, budowie dróg i tuneli oraz gospodarowaniu odpadami. Współpraca ta może zapewnić właściwe prowadzenie i udostępnianie wymaganych rejestrów budynków zawierających azbest, zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym. EKES przypomina, że do wykonywania tych zadań potrzeba wystarczającej liczby inspektorów pracy (tj. inspektorów ds. bezpieczeństwa i higieny pracy).

3.8. Aby skutecznie przeciwdziałać zagrożeniom związanym z azbestem, konieczna jest międzynarodowa współpraca regulacyjna. W tym względzie EKES zauważa, że konwencja nr 162 Międzynarodowej Organizacji Pracy i konwencja rotterdamska w sprawie procedury zgody po uprzednim poinformowaniu w międzynarodowym handlu niektórymi niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i pestycydami są przykładami ram regulacyjnych, zgodnie z którymi Unia Europejska i jej państwa członkowskie mogą i powinny odgrywać aktywną i pierwszoplanową rolę, zachęcając do poczynienia większych postępów odnośnie do kwestii dotyczących azbestu we wszystkich krajach świata oraz w międzynarodowych łańcuchach handlowych. Umowy o wolnym handlu zawarte przez Unię Europejską z państwami trzecimi lub innymi regionami świata powinny zawierać przepis wymagający wzmożonych wysiłków na rzecz zakazania stosowania azbestu i ograniczenia jego szkodliwych skutków we wszystkich krajach na całym świecie. EKES wzywa Unię Europejską i jej państwa członkowskie do intensywnych starań, by stosowanie azbestu zostało objęte zakazem na szczeblu międzynarodowym i by pracownikom zmuszonym do kontaktu z już zastosowanym azbestem zapewnić ochronę, na przykład w budynkach poddawanych renowacji i rozbiórze lub w ramach gospodarowania odpadami.

Bruksela, dnia 15 grudnia 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

ZAŁĄCZNIK

Następujące poprawki, które uzyskały poparcie co najmniej jednej czwartej oddanych głosów, zostały odrzucone w trakcie debaty (art. 43 ust. 2 regulaminu wewnętrznego):

Poprawka 1

Punkt 3.1.2

Zmienić:

Opinia sekcji	Poprawka
<p>Według Międzynarodowej Komisji ds. Ochrony Zdrowia Pracowników (ICOH) żaden poziom narażenia nie może zostać uznany za całkowicie bezpieczny z punktu widzenia zachorowania na nowotwór. Podczas wysłuchania, które odbyło się w EKES-ie 31 października 2022 r., prof. Jukka Takala zaznaczył, że każdego roku około 90 370 osób umiera w UE z powodu zachowania na nowotwory azbestozależne, co wskazuje na potrzebę obniżenia dopuszczalnej wartości narażenia. W związku z tym EKES jest zdania, że Unia Europejska powinna pójść o krok dalej niż pułap zaproponowany przez Komisję i że ostatecznie, po rozsądnym okresie przejściowym, przyjęta techniczna wartość dopuszczalna powinna wynosić 0,001 włókien na cm³. Aby osiągnąć ten cel, należy opracować plan działania wraz z propozycjami środków, w tym środków finansowych, mających na celu wsparcie przedsiębiorstw i regionów, które potrzebują takich rozwiązań, aby osiągnąć wyznaczone cele.</p>	<p>Według Międzynarodowej Komisji ds. Ochrony Zdrowia Pracowników (ICOH) żaden poziom narażenia nie może zostać uznany za całkowicie bezpieczny z punktu widzenia zachorowania na nowotwór. Podczas wysłuchania, które odbyło się w EKES-ie 31 października 2022 r., prof. Jukka Takala zaznaczył, że każdego roku około 90 370 osób umiera w UE z powodu zachowania na nowotwory azbestozależne, co wskazuje na potrzebę obniżenia dopuszczalnej wartości narażenia. W związku z tym EKES z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji i uważa, że po rozsądnym okresie przejściowym przyjęta techniczna wartość dopuszczalna powinna zostać jeszcze bardziej zmniejszona. Aby osiągnąć ten cel, należy opracować plan działania wraz z propozycjami środków, w tym środków finansowych, mających na celu wsparcie przedsiębiorstw i regionów, które potrzebują takich rozwiązań, aby osiągnąć wyznaczone cele.</p>

Wynik głosowania

Za: 68
Przeciw: 106
Wstrzymało się: 16